

skih porodica. Danas je ta demografska slika sasvim drukčija.

Bandžović u prvom poglavlju knjige, od ukupno šest, prati iseljavanje muslimana iz novopripojenih krajeva Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. U toku tog procesa iseljeno je više od milion muslimana, koji su svoje utočište pronašli u Istanbulu i Anadoliji. Muhadžiri su, navodi on, u Turskoj bili prihvaćeni *na osnovu opšteg shvatanja islamske dužnosti, ali također i zbog tradicionalne osmanske prakse da daju utočište svakom ko to zatraži*. Prilikom iseljavanja, muslimanima je oduzimana zemlja, imovina, sva prava, te su u svakom pogledu bili gubitnici. Oni koji su, pak, ostali, nisu imali nikakvu zaštitu. Štaviše, politika koja se vodila protiv muslimana na Balkanu imala je cilj da ih u potpunosti marginalizira i prisili na iseljavanje. Usljed narušavanja osnovnih ljudskih prava, muslimani su protestirali, ali bezuspješno. Zanimljivo je pismo kojim je tadašnji reisu-l-ulema Džemaludin Čaušević protestirao kod vlasti. U njemu stoji: »Hiljade ljudi ubijenih, šest žena spaljeno, 270 sela opljačkano i uništeno, eto bilansa za nas Muslimane prilikom svečanog stvaranja Jugoslavije, kojoj smo se i mi spremali služiti svom dušom. Mi smo ipak Sloveni, ali Srbi odbacuju da nas smatraju takvim. Smatraju nas se uljezima. Nakon što su Srbi postali gospodari situacije, mi nikada nismo pozvani da učestvujemo u političkim sastancima i savjetovanjima«. U takvim okolnostima, muslimanski svijet se okrenuo sebi – odbijali su školovati svoju djecu plašeći se asimilacije, bojeći se povlašavanja. Preko školstva i obrazovanja, vlasti su, u kasnijem periodu, nastojale pokidati tradicionalne veze između BiH i Sandžaka, kao da oni tokom povijesti nikad nisu bili cjelina. Historija se na taj način mijenjala i prilagođivala.

I Drugi svjetski rat donio je nova stradanja muslimana. Dr. Bandžović činjenično ukazuje na njih i otkriva stereotipe dogmatskih historiografskih radova o tome. Nova vlast donijela je nove zabrane i osporavanja. Komunisti su tako, pored mnogih zabrana, zabranili muslimankama nošenje zara i feredže. Mjesni komitetet Komunističke partije u Novom Pazaru izdavao je direktive vakufskom odboru šta treba raditi u akciji skidanja zara. U fabrici Raška doveden je

direktor Golubović sa zadatkom da lomi navodnu muslimansku zaostalost i feudalizam. Isti je zabranio da se posti za ramazan, jer u industriji, po njemu, nisu mogli raditi gladni radnici.

Knjiga dr. Safeta Bandžovića je knjiga koja plijeni svojom nepobitnošću, istinom pred kojom naučna i svaka druga javnost ne može ostati ravnodušna. Ona trijezni i krijepi.

Selman SELHANOVIĆ

NOVI UDŽBENICI ZA VJERONAUKU

Muamer Tinjak: Vjeronauka za drugi razred osnovne škole, El-Kalem, Sarajevo, 2006.

Iskrene čestitke profesoru Muameru Tinjaku, koji je, koristeći svoje znanje i iskustvo, znao i umio osjetiti i procijeniti šta je to što je potrebno djetetu uzrasta drugog razreda osnovne škole.

U današnjim okolnostima, takozvanoj eri kompjutera, kad sve ide naprijed, uz izuzetan napredak i uspon savremenih tehnologija, kolega Tinjak je osjetio i shvatio da se u svom udžbeniku vrati priči kao osnovnom polazištu, kroz koju može realizirati sve postavljene ciljeve i zadatke ovako osjetljive teme iz oblasti vjeronauke.

I dalje veoma često čujemo pitanje, pa čak i polemike i u sredstvima javnog informiranja, je li mjesto vjeronauci u školi ili ne.

Muamer Tinjak je uspio da na sasvim drukčiji, savremeniji način pristupiti prezentaciji vjere i samog predmeta vjeronauke. On se bavi pitanjima koja su i tema ostalih predmeta u osnovnoj školi, a to su:

- odgoj i obrazovanje,
- higijena,
- ekologija,
- moral.

Svi njegovi tekstovi njeguju upravo to i imaju odgojni, moralni, poučni, ekološki značaj, to jest odražavaju našu svakidašnjicu, realnost i stvarnost.

Vodeći računa da dijete od djeteta najbrže i najlakše uči, profesor Tinjak je u svoj udžbenik uvrstio dosta pjesničkih tekstova, učeničkih radova, ali, istovremeno, i svoje tekstove, kao što i tekstovi Selima Jelovca, Rešada Kadića, Sabahudina Bećirevića, Safvet-bega Bašagića, Džemaludina Latića, Hadžema Hajdarevića, Velide Tinjak krasi ovaj udžbenik. Zato ovaj udžbenik ne samo da je dar djetetu nego je i dobar priručnik nastavniku, a i roditelju. Sve je praćeno vedrim i prelijepim ilustracijama Edina Alića.

Prijateljstvo je tanahna, neraskidiva nit bez koje ne može niko, pa je profesor Tinjak i na to obratio posebnu pažnju, tako da cijela tematska oblast nosi naslov *Iskreno prijateljstvo*. To prijateljstvo nastaje u školi.

Putem teksta *U novoj školi*, profesor Tinjak uvodi nas u svijet djeteta, upozna nas sa njegovim osjećanjima, strahovima od nepoznatog, a onda nas neosjetno prepušta prekrasnoj seriji slika, gdje će djeca moći provjeriti svoje govorne sposobnosti. Priču o prijateljstvu nastavlja adekvatnim pitanjima, produbljuje i proširuje znanje opisivanjem svog prijatelja, a zatim jasno stavlja do znanja da treba naglasiti šta vam se kod prijatelja dopada, a šta ne.

U zadatku *Razmisli i dopuni* četiri su veoma lijepa rečenice koje govore o prijateljstvu.

- Prijatelji su nam potrebni u nevolji.
- Svako novo prijateljstvo je dar Božiji.
- Ko ima makar jednog prijatelja, on je bogat čovjek.
- Prijatelj mi može pomoći kad god mi je potrebno.

Trebamo znati: kad se steknu novi prijatelji, ne treba zaboraviti stare.

A tu je i grozd o prijatelju koji pruža mogućnost da dijete iskaže sve što za njega prijatelj jest i znači.

Nije zanemarena koorelacija sa likovnom kulturom, pa se može reći da je ovu temu profesor Tinjak provukao kroz sve oblasti osim matematike. A tako je radio i sa ostalim temama, stalno pružajući mogućnost djeci da istražuju, uče drugo i drukčije. Listajući udžbenik, primjećujemo da se smjenjuju priče, serije slika, dopunjaljke, bojanke, grozdovi, igre, ukrštenice,

spajalice, labirinti, što olakšava učenje i pobuđuje interes i želju djece da istražuju, provjeravaju, dokazuju i uče putem igre.

U temi *Svako od nas je neponovljivo Allahovo djelo* profesor Muamer Tinjak na jednostavan način uči djecu ljepoti stvaranja čovjeka te razlikama i različitostima svakog od nas.

„Allah dž.š. obdario nas je umom i razumom. Ali svi razum koristimo na sebi svojstven način.

Allah, dž.š., podario nam je dva uha, neko od nas čuje bolje, neko slabije.

Allah, dž.š., podario nam je usta i jezik, neko od nas priča manje, neko više,

neko poznaje strane jezike, neko lijepo pjeva.

Hvala ti, Bože, što nam daje dva oka da vidimo. Da možemo da se divimo ljepoti Tvoga stvaranja i Tvojim stvorenjima. Svako od nas vidi Allaha, dž.š., ljepote na svoj način.

Allah, dž.š., dao dvije nam je noge.

Da ih nije, da nas nose kud god treba, samo da nisu bose.

Hvala Ti, Bože, što ih daje,

tamam su dvije,

kad si ih stvarao,

Ti najbolje znade.

Allah nam je podario dvije ruke

da možemo pisati, crtati, raditi.

Neko ima lijep rukopis, neko dobro crta,

Neko vješto rukama gradi.»

I priroda je Božiji dar, tematska je oblast gdje su na lijep, ilustrativan, prozaičan i stručan način predstavljena godišnja doba.

Higijena-čistoća tijela, abdest, san i odmor, zdravlje kao Allahov dar, odnosi prema bolesniku, nezaobilazne su teme koje je i Tinjak uvrstio u svoj udžbenik, a odnos prema čovjeku kao najodabranijem Allahovom stvorenju obradio je u temama:

- Moja porodica (osnovna ćelija društva),
- Odnosi u školi,
- Rodbina,
- Briga o komšiji,
- Kako se odnositi prema pripadnicima drugih vjera.

I, na kraju, lijepa i nadasve potrebna tema: ekologija.

Danas, kad nas napredak ubija, kad smo taoci svog znanja u neznanju ili znanju, Tinjak

je shvatio i uvrstio i ovu oblast u svoj udžbenik.

I ovdje veza između mirisne i cvijetne bosanske avlije i školskog vrta i dvorišta potreba je i obaveza svakog učenika. Potreba vraćanja prirodi je neminovnost.

Sve ovo, kao i mnoštvo drugih tema profesor Tinjak umio je uviti i ukrasiti mnoštvom tanahnih niti vjere, vjere u jednog Boga, Svemogućeg stvoritelja Allaha, dž.š., zato jer je pravi učitelj. „Pravi učitelj u dušama svojih učenika sebi džennet ispisuje.“

Vahida KUNOVAC,
nastavnik u razrednoj nastavi

***

Mina Pleh, Muamer Tinjak, Melika Nezirović:
Vjeronauka za treći razred osnovne škole, El-Kalem, Sarajevo, 2006.

Udžbenik autora Muamera Tinjaka, Mine Pleh i Melike Nezirovac sadrži osam tematskih cjelina koje predstavljaju posebnu odgojno-obrazovnu vrijednost. Udžbenik je koncipiran na jednostavan, lahak, ali zanimljiv način, obradom sadržaja prilagođen uzrastu učenika i zadovoljava savremene kriterije udžbenika kao osnovnog sredstva odgojno-obrazovnog procesa. Naglašena je adekvatna pedagoško-odgojna i didaktičko-metodička komponenta, protkana bogatim i poučnim temama popraćenim zanimljivim i primjerenim ilustracijama koje daju dodatnu notu *živosti* udžbenicima. Ilustrativni dizajn je atraktivan i učenicima motivirajući, a povezan sa tekstovima i prostorima za samostalne ilustracije učenika, čime bogati njegovu upotrebno-namjensku vrijednost. Time uloga udžbenika obuhvata široku lepezu zadatka koji podstiču misaono-kreativno stvaralaštvo učenika u skladu sa inovacijskim tehnikama nastave (RWCT metodologija) i principima nastave usmjerene na dijete.

Udžbenik predstavlja više od samog udžbenika za tzv. lekcijску realizaciju nastavnog

sata. On je jedan vid vodiča za pravilan razvoj i odrastanje naših učenika u izazovima današnjeg vremena njihovog djetinjstva i može poslužiti i roditeljima i drugim odgajateljima kao priručnik koji sadrži sistem smjernica za praktičan odgojno-pedagoški rad čiji nam je cilj zdrava i pravilno odgojena ličnost djeteta. Stoga ističemo važnost odgojnih tema u udžbeniku: ljubav, prijateljstvo, porodica, pomaganje, zdravlje, domovina, odnosi u školi, kao izuzetne odgojne teme čiju realizaciju susrećemo na nastavi odjeljenske zajednice, ali, nažalost, često interpretirane samo dijaloškom metodom, ne pružajući učenicima mogućnost aktivnijeg obrađivanja tema upotrebom različitih medija.

Prema svojoj strukturi, udžbenik uvodi i prati suvremeni pristup realizacije nastavnog procesa iz predmeta vjeronauka u povezanosti sa drugim predmetima, što se iz sadržaja i prepoznaje u koorelaciji sa mojom okolinom, bosanskim jezikom i književnosti, muzičkom kulturom, praktičnim aktivnostima sa istraživačkim zadacima van učionice, igrom kao najprimjerenijim oblikom učenja za ovaj uzrast. Dodatnu karakteristiku zanimljivog udžbenika upotpunjuju elementi praktičnog rada nakon svake glavne teme, a to su igranje bojama, povezivanje i premještanje riječi da bi se dobila skladna cjelina, izrezivanje i lijepljenje sličica u skladu sa zadacima teme, obogaćivanje rječnika na atraktivan način, učenje o zanimljivostima u povezanosti s temom, mogućnosti dramatizacije i igrokaza.

Sa zadovoljstvom možemo reći da je udžbenik strukturiran odgojnim temama čija primjena učenja omogućuje organizaciju dinamičnog, interaktivnog i komunikacijski bogatog nastavnog procesa, koji se proširuje i van učioničkog ambijenta, gdje učenje prerasta u kontekst učiti-bitu.

Selma DŽEMIDŽIĆ,
pedagog